

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
«ПРИКАРПАТСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ВАСИЛЯ СТЕФАНІКА»**

Педагогічний факультет

Кафедра соціальної педагогіки та соціальної роботи

СИЛАБУС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
ПРАКТИЧНА ПСИХОЛОГІЯ В СОЦІАЛЬНІЙ РОБОТІ З ОСОБАМИ
/ СІМ'ЯМИ, ЯКІ ПЕРЕБУВАЮТЬ В СЖО

Освітня програма Соціальна робота

Спеціальність 231 Соціальна робота

Галузь знань 23 Соціальна робота

Затверджено на засіданні кафедри

Протокол № 1 від “27” серпня 2022р.

м. Івано-Франківськ – 2022р.

ЗМІСТ

1. Загальна інформація
2. Опис дисципліни
3. Структура курсу
4. Система оцінювання курсу
5. Оцінювання відповідно до графіку навчального процесу
6. Ресурсне забезпечення
7. Контактна інформація
8. Політика навчальної дисципліни

1. Загальна інформація

Назва дисципліни	Практична психологія в соціальній роботі з особами/сім'ями, які перебувають у складних життєвих обставинах
Освітня програма	Соціальна робота
Спеціальність	231 Соціальна робота
Галузь знань	23 Соціальна робота
Освітній рівень	Бакалавр
Статус дисципліни	Вибіркова
Курс/семестр	4 / 7
Розподіл за видами занять та годинами навчання (якщо передбачені інші види, додати)	Лекції – 12 год. Семінарські заняття – 18 год. Самостійна робота – 60 год.
Мова викладання	Українська
Посилання на сайт дистанційного навчання	https://d-learn.pnu.edu.ua

2. Опис дисципліни

Мета та цілі курсу - підготовка компетентного конкурентоспроможного фахівця в галузі соціальної роботи, здатного до організації та здійснення соціальної роботи з особами/сім'ями, які перебувають у складних життєвих обставинах, ознайомлення студентів з основними напрямками та формами психологічної допомоги особам/сім'ям у СЖО.

Завдання курсу:

Знати:

- особливості психологічної допомоги в соціальній роботі;
- основні концепції психологічної допомоги;
- основні технології психологічної допомоги різним категоріям населення.

Уміти:

- збирати інформацію про психологічні проблеми особи/сім'ї;
- проводити інтерв'ю з метою вивчення головних психологічних проблем клієнта;
- використовувати техніки психологічної допомоги відповідно до категорії тих, хто потребує психологічної допомоги:
- налагоджувати взаємодію суб'єктів, що надають психолого-соціальні послуги;
- уміти здійснювати заходи з налагодження дитячо-батьківських взаємин в сім'ях, які перебувають в СЖО.

Компетентності (мають співпадати з матрицею ОП)

ЗК 1. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.

ЗК 8. Здатність генерувати нові ідеї (креативність).

ЗК 9. Володіння навичками міжособистісної взаємодії.

ЗК 10. Здатність працювати в команді.

СК 3. Здатність професійно діагностувати, прогнозувати, проектувати та моделювати соціальні ситуації.

СК 12. Здатність до критичного оцінювання соціальних наслідків політики у сфері прав людини, соціальної інклюзії та сталого розвитку суспільства.

Програмні результати навчання (мають співпадати з матрицею ОП)

ПРН 8. Автономно приймати рішення в складних і непередбачуваних ситуаціях.

ПРН 10. Аналізувати соціальний та індивідуальний контекст проблем особи, сім'ї, соціальної групи, громади, формулювати мету і завдання соціальної роботи, планувати втручання в складних і непередбачуваних обставинах відповідно до цінностей соціальної роботи.

ПРН 11. Організувати спільну діяльність фахівців різних галузей і непрофесіоналів, здійснювати їх підготовку до виконання завдань соціальної роботи, ініціювати командування та координувати командну роботу.

3. Структура курсу

№	Тема	Результати навчання	Завдання
1.	Міжнародні та вітчизняні орієнтири соціальної роботи із вразливими особами/сім'ями	знати: сутність поняття «складні життєві обставини»; ознаки осіб/сімей, які перебувають у складних життєвих обставинах; міжнародні та вітчизняні стандарти соціальної роботи із особами/сім'ями, які перебувають в СЖО	тести, питання для обговорення
2.	Система психосоціальної допомоги особам/сім'ям, які опинились у складних життєвих обставинах	знати: основних суб'єктів виявлення дітей, підлітків та сімей з дітьми, які мають ознаки перебування у складних життєвих обставинах; механізми виявлення та здійснення заходів щодо психологічної підтримки осіб/сімей, які перебувають у складних життєвих обставинах; уміти: здійснювати заходи з раннього виявлення осіб/сімей, які мають ознаки перебування у складних життєвих обставинах; організувати психологічну підтримку осіб/сімей у СЖО.	питання для обговорення, тестові завдання,
3.	Соціально-психологічні методи допомоги в соціальній роботі	знати: основні підходи до забезпечення психологічної допомоги особі/сім'ї в умовах СЖО; основні ознаки вразливості, процедур і методів їх психодіагностики; психологічні особливості застосування підходів у процесі надання допомоги особистості/сім'ї; уміти: добирати методи діагностики відповідно до ситуації; здійснювати оцінку потреб та ведення випадків, визначати необхідні стратегії втручання з урахуванням складності випадків.	питання для обговорення; аналіз ситуацій
4.	Стратегія надання психологічної допомоги (оцінка міри втручання,	знати: стратегію надання психологічної допомоги особам/сім'ям у СЖО;	питання для обговорення;

	інтенсивна опіка, кризове консультування).	уміти: оцінити міру втручання; володіти навичками здійснення інтенсивної опіки; володіти навичками проведення кризового консультування.	ситуаційні завдання;
5.	Функції психолога у веденні окремого складного випадку (кейс-менеджменту)	знати: теоретичні та практичні особливості кейс-менеджменту (ведення випадку); механізми міжвідомчої взаємодії у процесі прийняття рішень в найкращих інтересах дитини, надання психологічної допомоги залежно від виявлених потреб; уміти: залучати ресурси родини та громади до створення сприятливих умов для подолання СЖО.	питання для обговорення; ситуаційні завдання; складання плану ведення випадку
6.	Особливості здійснення соціально-психологічної підтримки осіб/сімей залежно від чинників перебування в СЖО	знати: процедури, форми та методи гадання соціально-психологічної підтримки осіб/сімей залежно від чинників СЖО; . уміти: використовувати методи психологічної допомоги залежно від чинників перебування в СЖО; здійснювати заходи з формування батьківської компетентності; проводити консультування дітей та їх батьків з питань покращення дитячо-батьківських взаємин.	тестові завдання; робота в малих групах з подальшою презентацією та обговоренням результатів оцінювання адекватності моделей надання психологічної допомоги особі/сім'ї відповідно умовам СЖО
7.	Психологічні особливості сприйняття особистістю складних життєвих ситуацій	знати: психологічну структуру СЖО; чинники виникнення важких переживань у осіб/сімей у СЖО; шляхи розвитку психологічної стійкості особистості; уміти: розпізнавати ознаки стресу, кризи, кризової ситуації, кризового стану; визначати чинники важких переживань	Питання для обговорення; тести; аналіз ситуацій.
8.	Ресурси та захисні фактори особи/сім'ї (сильні сторони)	знати: можливості і ресурси кожного члена вразливої сім'ї; можливі етапи деградації сім'ї у випадку посилення впливу внутрішніх та зовнішніх чинників ризику та відсутності чи недостатності відповідних ресурсів та захисних факторів; уміти: застосовувати методiku оцінки ресурсного потенціалу осіб/сімей, які	усне опитування; проблемні завдання

		потрапили в складні життєві обставини; заохочувати вразливих осіб/сім'ї до самооблізації, взаємодтримки і внутрішньороздинного вирішення проблем.	
--	--	--	--

4. Система оцінювання курсу

Накопичування балів під час вивчення дисципліни	
Види навчальної роботи	Максимальна кількість балів
Лекція	
Семінарське заняття	25
Самостійна робота	5
Індивідуальне завдання	20
Залік/	50
Максимальна кількість балів	100

5. Оцінювання відповідно до графіку навчального процесу

Види навчальної роботи	Навчальні тижні																	Разом
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	
Лекції																		
Семінарські заняття		2		2		2		4		4		4						
Самостійна робота														12				
Індивідуальні завдання																20		
Залік																	50	50
Всього за тиждень		2		2		2		4		4		8		8		20	50	100

Примітка: не рекомендується на один тиждень планувати кілька форм контролю

6. Ресурсне забезпечення

Матеріально-технічне забезпечення	Мультимедіа, лабораторії, комп'ютери та інше
Література:	
1. Безпалько О. Інтегровані соціальні служби: теорія, практика, інновації. К. : Фенікс, 2017. 528 с	
2. Діагностика індивідуально-психологічних властивостей особистості: навчально-методичний посібник / А.Неурова, О.Капінус, Т.Грицевич. Львів: НАСВ, 2016. 181 с.	
3. Державний стандарт соціального супроводу сімей (осіб), які перебувають у складних життєвих обставинах URL: https://xn--80aagahqwyibe8an.com/minsotspolitiki-ukrajin/nakaz-vid-31032016-318-pro-zatverd-jennya-310472.html .	
4. Консультування в системі психосоціальної допомоги дітям і сім'ям, що опинились у складних життєвих обставинах внаслідок військових дій / авт. кол ; заг. ред. В. Г. Панок, І. І. Ткачук. Київ: УНМЦ практичної психології і соціальної роботи, 2019. 144 с.	
5. Любчук О., Горбатюк Ю., Луньов В. Основи психодіагностики в соціальній сфері та клінічній практиці : навчальний посібник. К.: Інтерсервіс. 2017. 286 с	

6. Мороз О. М Зберегти сім'ю. Соціальна робота із сім'ями, які опинились у складних життєвих обставинах : навч. посіб. К. : ЕКМО, 2008. 160 с.
7. Організація соціально-психологічного супроводу дітей, сімей, які постраждали внаслідок військових конфліктів / авт. кол.: Герило Г.М., Гніда Т.Б., Корнієнко І.О., Луценко Ю.А. ; заг. ред. Ю.А. Луценко. Київ : УНМЦ практичної психології і соціальної роботи, 2018. 128 с.
8. Петрочко Ж. Діти у складних життєвих обставинах: соціально педагогічне забезпечення прав: монографія. Рівне: видавець О.Зень, 2010. 368 с.
9. Постанова КМУ Про забезпечення соціального захисту дітей, які перебувають у складних життєвих обставинах (від 1 червня 2020 р. № 585). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/585-2020-%D0%BF#Text>
10. Психологія соціальної роботи : підручник / за ред.. Ю. Швалба. К. : «Основа», 2014. 448 с.
11. Рудяк В. О. Класифікація осіб, які потрапили у складні життєві обставини. *Актуальні проблеми держави і права* : зб. наук. пр. Вип. 86 / редкол.: Г. І. Чанишева (голов. ред.) та ін. Одеса : Гельветика, 2020. С. 197-203.
12. Соціально-педагогічна діагностика дітей та родин, які опинились в складних життєвих обставинах : метод. рек. / Автори-упор. В. Г. Панок, З.О. Гаркавенко, О.Г. Карагодіна, А.С. Шапошнікова. К. : УНМЦ практичної психології і соціальної роботи. 2017. 76 с.
13. Соціальна робота з вразливими сім'ями та дітьми : посіб. у 2-х ч.; Ч. І. Сучасні орієнтири та ключові технології / З. П. Кияниця, Ж. В. Петрочко. К. : ОБНОВА КОМПАНІ, 2017. 256 с.
14. Тимків Л. Педагогічні умови формування в майбутніх соціальних працівників компетенції до роботи із сім'ями, що перебувають у складних життєвих обставинах. *Ввічливість. Humanitas*. Вип.3. 2021. С. 84-89.
15. Ткачук І. І. Психолого-педагогічний супровід особистісного і професійного самовизначення старшокласників, що опинилися у складних життєвих обставинах внаслідок військових конфліктів : метод. рек. Київ : УНМЦ практичної психології і соціальної роботи, 2018. 78 с.
16. Швалб Ю.М. Психологічна структура складних життєвих обставин. Особистість як суб'єкт подолання кризових ситуацій: психологічна теорія і практика : монографія / за ред. С. Д. Максименка, С. Б. Кузікової, В. Л. Зливкова. Суми : Вид-во СумДПУ імені А. С. Макаренка, 2017. 540 с. С. 20 – 40.

7. Контактна інформація

Кафедра	Кафедра соціальної педагогіки та соціальної роботи м. Івано-Франківськ, вул. Бандери, 1 каб. 802 тел. (0342) 57-00-05 kpspr@pnu.edu.ua
Викладач (і) Гостьові лектори	Тимків Лідія Степанівна
Контактна інформація викладача	+380667808036 lidia.tymkiv@pnu.edu.ua

8. Політика навчальної дисципліни

Академічна доброчесність	Академічна доброчесність: чікується, що студенти будуть дотримуватися принципів академічної доброчесності, усвідомлюючи наслідки її порушення, що визначається Положенням про запобігання та виявлення плагіату у ДВНЗ «Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника» https://pnu.edu.ua/положення-про-запобігання-плагіат/
--------------------------	---

Пропуски занять (відпрацювання)	пропуски семінарських (практичних, лабораторних) занять відпрацьовуються в обов'язковому порядку. Студент зобов'язаний відпрацювати пропущене заняття відповідно до Положення про порядок організації та проведення оцінювання успішності здобувачів вищої освіти ДВНЗ «Прикарпатського національного університету ім. Василя Стефаника » (введено в дію наказом ректора №799 від 26.11.2019 р.; із внесеними змінами наказом № 212 від 06.04.2021 р.) https://nmv.pnu.edu.ua/wp-content/uploads/sites/118/2021/04/isinuvannia_nove2.pdf
Виконання завдань пізніше встановленого терміну	Порядок та організація контролю знань студентів, зокрема, умови пропуску занять (відпрацювання) допуску до підсумкового контролю визначаються 5 Положенням про порядок організації та проведення оцінювання успішності здобувачів вищої освіти ДВНЗ «Прикарпатського національного університету ім. Василя Стефаника » (введено в дію наказом ректора №799 від 26.11.2019 р.; із внесеними змінами наказом № 212 від 06.04.2021 р.) https://nmv.pnu.edu.ua/wp-content/uploads/sites/118/2021/04/isinuvannia_nove2.pdf
Невідповідна поведінка під час занять	Ціятя відповідно до Положення про організацію освітнього процесу та розробку основних документів з організації освітнього процесу в Державному вищому навчальному закладі «Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника» (Нова редакція) (зі змінами накази ректора № 61 від «31» січня 2020 р.; № 361 від 31 липня 2020 р.; № 795 від 31 грудня 2020 р.) https://nmv.pnu.edu.ua/wp-content/uploads/sites/118/2021/01/Polozennia-pro-OOP-25_12_2020-1.pdf
Додаткові бали	Студент має можливість отримати додаткові бали згідно «Положення про порядок організації та проведення оцінювання успішності здобувачів вищої освіти ДВНЗ «Прикарпатського національного університету ім. Василя Стефаника » (введено в дію наказом ректора №799 від 26.11.2019 р.; із внесеними змінами наказом № 212 від 06.04.2021 р.) https://nmv.pnu.edu.ua/wp-content/uploads/sites/118/2021/04/isinuvannia_nove2.pdf
Неформальна освіта	Неформальна освіта зараховується згідно – Положення про порядок зарахування результатів неформальної освіти у ДВНЗ «Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника» (введено в дію наказом ректора №819 від 29.11.2019р., із внесеними змінами наказом № 80 від 12.02.2021 р.) https://nmv.pnu.edu.ua/wp-content/uploads/sites/118/2021/02/neformalna_osvita.pdf

Викладач

Тимків Л.С.

Особливості психологічної допомоги в соціальній роботі

Теми доповідей:

1. Впровадження цінностей соціальної роботи в процесі надання психологічної допомоги.
2. Клієнтоорієнтований підхід К. Роджерса як базова засада психологічної допомоги в соціальній роботі.
3. Межі компетенції соціального працівника в наданні психологічної допомоги.

Теми рефератів:

1. Психологічна допомога як необхідна ланка соціальної роботи.
2. Проблеми становлення правових засад соціально-психологічного забезпечення соціальної роботи в Україні.
3. Загальні суперечності соціальної роботи в посттоталітарному суспільстві.

Література [1, 4, 10, 14,20-21,23,26-28]

Тема 2.

Основні концепції психологічної допомоги

Теми доповідей:

1. Основні теоретичні концепції психологічної допомоги (психодинамічна, біхевіоральна, когнітивна, екзистенційно-гуманістична).
2. Залежність цілей психологічної допомоги від її теоретичного підґрунтя.
3. Універсальні цілі психологічної допомоги.

Теми рефератів:

1. Визначення мети, принципів, категорій, змісту і засобів соціальнопсихологічної допомоги.
2. Значення педагогічних і психологічних складових у розвитку системного підходу до соціальної роботи.
3. Цільове призначення служб соціально-психологічної допомоги.

Психологічна служба : підруч. / В.Г.Панок (наук. ред.), А.Г.Обухівська, В.Д.Острова та ін..
Київ : Ніка-Центр, 2016. 362 с.

